

Az országos önkormányzatok gazdálkodása

A jogalkalmazók várakozással tekintettek a kisebbségi önkormányzatokra vonatkozó joganyag 2005. évi módosítására, ami azonban a várt áttörést mégsem hozta meg. A módosítás után már a kisebbségi törvény (Nektv.) is rögzítette, hogy a kisebbségi önkormányzatok költségvetése az államháztartás részét képezi, ahhoz teljes pénzforgalmával kapcsolódik. Meghatározta azt is, hogy gazdálkodására az államháztartás működési rendjére, illetve a költségvetési szervek beszámolási és költségvetési kötelezettségére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A módosított törvény a települési és a területi kisebbségi önkormányzatokat az államháztartás helyi önkormányzati rendszeréhez sorolta. Hozott azonban olyan új elemet is, amely a kisebbségek országos önkormányzatai számára volt különös jelentőségű, és másfél évvel a hatálybaléptetése után keltett igazi hullámokat.

Az országos kisebbségi önkormányzatok központi költségvetési szervként történő gazdálkodásának kérdése

A kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvény (Módosítás) 57. §-a új rendelkezést épített a kisebbségi törvénybe: az országos kisebbségi önkormányzatok központi költségvetési szerv módjára történő gazdálkodását írta elő. [60/C. § (3) bekezdés]. A rendelkezést hatályba léptető 72.§ (8) bekezdése szerint ennek feltételeit 2008. január 1-től rendelte el biztosítani, s ezt a Kormány feladatává tette.

Az államháztartást a központi kormányzat, az elkülönített állami pénzalapok, a helyi önkormányzatok, valamint a társadalombiztosítás költségvetései alrendszerek alkotják. A jogalkotó azzal, hogy a települési és területi kisebbségi önkormányzatokat az államháztartás helyi rendszeréhez, az országos kisebbségi önkormányzatokat pedig a központi alrendszerhez sorolta, feltehetőleg a kisebbségi önkormányzati gazdálkodás két szintjét kívánta államháztartáson belül megjeleníteni. Ez a törekvés azonban több okból elfogadhatatlan.

A II. Kisebbségi Kerekasztal szeptemberi ülésén az országos kisebbségi önkormányzatok vezetői áttekintették mindazokat a kérdéseket, amelyek az országos kisebbségi önkormányzatok központi költségvetési szervként történő működése kapcsán felvetődtek. A Kerekasztal kinyilvánította, hogy az

országos kisebbségi önkormányzatok nem kívánják központi költségvetési szervként megjelenni és az államháztartás központi szintjén működni. A kisebbségi vezetők egybehangzó álláspontja szerint az önkormányzati önállósággal összeegyeztethetetlen, hogy az országos önkormányzatok központi költségvetési szerv módjára gazdálkodjanak.

A Kerekasztal állásfoglalását továbbítottuk a Miniszterelnöki Hivatal (MEH) Nemzeti- és Kisebbségpolitikáért Felelős szakállamtitkárához. Az országos kisebbségi önkormányzat 13 vezetőjének – a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Költségvetési, Pénzügyi és Számvevőszéki, valamint az Emberi jogi, Kisebbségi, Civil-, és Vallásügyi Bizottságához benyújtott – a központi költségvetési törvényjavaslat módosítását célzó közös kezdeményezését támogatva jeleztük a pénzügyminiszternek is, hogy az országos kisebbségi önkormányzatok gazdálkodására vonatkozó rendelkezés „központi” jelzőjének elhagyása érdekében, a törvény 2/3-os törvénnyel történő módosítását tartjuk szükségesnek. Kezdeményezésünket megküldtük az igazságügyi és rendészeti miniszternek s eljuttattuk az Országgyűlés elnökének is, kérve, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel segítse a törvényjavaslat javasolt módosítását.

Megkereséseinkben jeleztük, hogy még a rendelkezés végrehajtását megelőzően az összes bizonytalan tényezőt szükséges tisztázni. Még azelőtt, hogy az országos önkormányzatok esetlegesen megkezdnék „központi költségvetési szervként” történő működésüket. Amíg a részletek nem tisztáztak – vagyis kétséges, hogy a központi költségvetési szervek tekintetében irányadó szabályok esetükben hogyan alkalmazandók –, addig ennek a szabályozási alternatívának a bevezetését aggályosnak tartjuk. A szaktárcák figyelmét felhívtuk arra is, hogy olyan szabályozásra tegyenek javaslatot, amely garanciát nyújt az önkormányzatiság elvének megfelelő biztosítására, s jeleztük a jogszabálytervezet egyeztetésének szükségességét is: biztosítani kell a kisebbségi önkormányzatok számára a véleménynyilvánítás lehetőségét. A MEH szakállamtitkársága a kérdésben azt az álláspontot képviselte, hogy kormányrendelettel, „technikai” módosítással tervezi hatályon kívül helyezni a Nektv. 60.§ (3) bekezdésének „központi” jelzőjét. A pénzügyminiszter viszont kezdeményezésünkre arról tájékoztatott, hogy a „központi” jelző elhagyásához a PM már előkészítette a törvényjavaslatot. Azt is közölte: szakmai körökben egyetértés mutatkozott abban, hogy a valós gazdálkodás önkormányzati jellege, a Nektv. ennek

megfelelő speciális szabályai mellett a központi költségvetési gazdálkodási szabályok döntő része nem tudna érvényesülni.

A jogalkotói szándék, a szükséges kétharmados többség biztosított volt, így az Országgyűlés a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény és a kisebbségi önkormányzati képviselők választásáról, valamint a nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2005. évi CXIV. törvényt módosító 2007. évi CLVIII. törvény megalkotásával gondoskodott a „központi” jelző elhagyásáról. E jogszabály rendelkezése alapján az országos önkormányzatok gazdálkodására a költségvetési szervek gazdálkodására vonatkozó szabályokat – a Nektv-ben foglalt eltérésekkel – kell alkalmazni, melynek feltételeit 2008. január 1-től kell biztosítani. A feladat végrehajtásáról a Kormány gondoskodik.

Az országos kisebbségi önkormányzatok hivatala működésének finanszírozása

A határidő tehát változatlan maradt: az országos kisebbségi önkormányzatoknak 2008. január 1-jétől át kell térniük a költségvetési gazdálkodásra. Működésük feltételeit, gazdálkodásukat, hivatalukat ennek megfelelően kell kialakítaniuk. Ezzel összefüggésben a II. Kisebbségi Kerekasztal szintén kifejtette álláspontját. Egyetértett abban, hogy az országos kisebbségi önkormányzatok hivatalának felállításához, valamint a folyamatos működtetésével és fenntartásával összefüggő rendszeresen felmerülő többletköltségek finanszírozásához normatív működési célú többlettámogatás szükséges. Az országos önkormányzati hivatal fenntartásához, folyamatos működtetéséhez azonban – a korábbi működéshez képest – más típusú finanszírozásra van szükség.

A hivatal fenntartásával összefüggésben a kisebbségi vezetők azt is megfogalmazták, hogy finanszírozásuk annak ellenére az évekkel korábbi szinten áll, hogy némely országos kisebbségi önkormányzat létszáma az elmúlt időszakhoz képest is jelentősen megnőtt. Ezt az érintett kisebbségi vezetők közvetlenül is jelezték a szaktárcák vezetőinek, kérve tőlük, hogy az országos önkormányzat éves költségvetését a megnövekedett feladatok ellátásával összefüggésben keletkezett többletkiadások figyelembevételével állapítsák meg.

A II. Kisebbségi Kerekasztal vezetői felhívták a figyelmet az anyanyelvi szakemberek hiányára, tekintettel arra, hogy az országos kisebbségi önkormányzatok hivatalában a feladataik ellátása során anyanyelvüket használják. Felvetődött az is, hogy több, kisebb költségvetéssel rendelkező országos kisebbségi önkormányzat társulásban tartson fenn közös

hivatalt. Ugyanakkor egyetértettek abban, hogy ez a nyelvi asszimilációt erősítené, ezért az önálló hivatalvezetőhöz és gazdasági vezetőhöz ragaszkodva, csak a könyvvizsgáló, illetve a belső ellenőr közös alkalmazását látták megvalósíthatónak.

Annak tisztázása érdekében, hogy hivataluk létrehozásához a kisebbségi önkormányzatok korábban kaptak-e támogatást, júliusban megkerestük a MEH szakállamtitkárát. Egyúttal azt is kértük, hogy a települési, a területi és az országos kisebbségi önkormányzatok 2008. évi állami támogatási rendszerének kialakítása során a Kerekasztal egységes véleményével összhangban lévő álláspontot képviseljen a kisebbségi önkormányzatok működőképességének megőrzése, a nyelvvésztés, az asszimiláció megelőzése, illetőleg a kisebbségi önkormányzatok átgondolt finanszírozásának biztosítása érdekében.

A pénzügyminiszternél azt kezdeményeztük, hogy tekintse át az országos kisebbségi önkormányzatok költségvetési támogatását, s mérje fel azokat a költségeket, amelyek a költségvetési gazdálkodásnak is megfelelő hivatali szervezet kialakításával kapcsolatosan felmerülhetnek, majd az egyeztetéseket követően a költségvetési törvényjavaslatához kapcsolódóan készítse elő a szükséges módosító indítványt. A pénzügyminiszter álláspontja szerint az országos kisebbségi önkormányzatok támogatásának meghatározására vonatkozó esetleges javaslat kidolgozásában, egyeztetésében kormányzati részről alapvetően a MEH-nek kell szerepet vállalnia. A MEH szakállamtitkárának válasza szerint a 2003. évi költségvetésben az országos önkormányzatok központi támogatása 10 százalékkal emelkedett, és egységesen 7,7 millió forint többlettámogatásban részesültek, ami a szakmai munka erősítését, egy – esetleg kettő – új érdemi munkatárs alkalmazását volt hivatott elősegíteni. Az országos kisebbségi önkormányzat hivatalában való nyelvhasználatlalt kapcsolatosan jelezte, hogy a többlettámogatás önmagában nem oldja meg az anyanyelvi szakemberhiány problémáját. Elfogadta viszont, hogy a közös hivatalok létrehozása a nyelvi asszimilációt erősítheti és szorgalmazta a közös könyvvizsgáló és belső ellenőr alkalmazását.

Az országos önkormányzatok költségvetési gazdálkodásával kapcsolatos többletterhek kompenzálására megszületett a javaslat. Azt, hogy ez a kérdés az intézkedés ellenére még mindig megoldatlan, és a probléma átfogó áttekintést igényel, az is alátámasztja, hogy a kisebbségi elnökök kezdeményezésére és egyetértésével pótlólag került fel a MEH Finanszírozási és Támogatási Munkacsoport 2008. évi napirendjére az országos önkormányzatok finanszírozásának, és a költségvetési egyeztetés szükségeségének megvitatása.

Dr. Kállai Ernő